

Prezident İlham Əliyev Trans-Anadolu qaz kəmərinin (TANAP) 2018-ci il iyunun 12-də Türkiyənin Əskişəhər şəhərində istifadəyə verilməsi mərasimində çıxış edərək, XXI əsrin bu nəhəng enerji layihəsinin iki qardaş ölkə liderinin birgə güclü siyasi iradəsi nəticəsində uğurla icrasını vurğulayaraq, bölgəmizə sabitlik gətirəcəyinə, infrastrukturun qurulmasında fəallıq göstərən ölkələrin, bütün şirkətlərin faydalanacağına əminliyini bildirdi. Dövlətimizin başçısı, eyni zamanda, TANAP-dan əvvəl - 2006-cı ildə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft, 2007-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərlərinin, 2018-ci ildə isə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun açılışının qardaş Türkiyə ilə birlikdə gerçəkləşdirildiyini diqqətə çatdırdı. Ölkə rəhbəri daha sonra dedi: "Bütün bu açılış mərasimlərində əziz qardaşım Rəcəb Tayyib Ərdoğanla birlikdə iştirak etmişik. Bu gün bu tarixi gündə də biz birlikdəyik. Bu, onu göstərir ki, bizim təşəbbüsümüzə irəli sürülən istənilən layihə həyatda öz əksini tapır. Çünki bunun arxasında düşünülmüş siyasət, güclü iradə və bizim qardaşlığımız dayanır".

Beləliklə, TANAP layihəsinin icrası müstəqilliyimizin daha bir mühüm hadisəsi kimi tarixə düşdü. Azərbaycanın və Türkiyənin möhkəm işbirliyi, qardaşlığa və dostluğa söykənən fəaliyyətləri bu strateji layihənin uğurla reallaşmasında əhəmiyyətli rol oynadı. Ölkəmizin iqtisadi qüdrətini, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasındakı rolunu bir daha təsdiqləyən TANAP bununla da Azərbaycanın dünyanın siyasi və iqtisadi həyatındakı yerini və özəlliyini nümayiş etdirdi.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın az bir müddət bundan əvvəl Bakı Enerji Həftəsinin iştirakçılarında ünvanladığı təbrik məktubunda da iki qardaş ölkənin birgə təşəbbüsü və səyi ilə reallaşan TANAP layihəsinin əhəmiyyəti barədə fikirlər yer alıb: "Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum boru kəmərləri və Trans-Anadolu təbii qaz boru kəməri – TANAP kimi nəhəng layihələrin həyata keçirilməsi ilə regional və global enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verdik. Hazırda yaşadığımız kritik dövərdə TANAP-ın onurğa sütununu təşkil etdiyi Cənub Qaz Dəhlizi Avropanın dördüncü təbii qaz arteriyası rolunu oynayır...".

TANAP Azərbaycan və Türkiyə üçün iqtisadi və strateji əhəmiyyətə malik layihədir. Boru kəmərinin tikintisi zamanı yeni iş yeri imkanları ilə bərabər, kiçik və böyükölçülü istehsal müəssisələrinin inşası üçün əlverişli imkan yaranıb. Xəttin keçdiyi ərazilərin sosial-iqtisadi inkişafında özünəməxsus dirçəlmə müşahidə olunub. Layihə çərçivəsində Azərbaycan və Türkiyənin çox sayda şirkət və müəssisəsi inşaat, tedarük və xidmət sahələrində fəaliyyət göstərərək, götürülən öhdəlikləri uğurla başa çatdırma sertifikatları ilə digər nəhəng iqtisadi layihələrdə iştirak şansını qazanıb.

Bu il iyunun 3-də Bakı Enerji Forumunda Trans-Anadolu qaz kəmərinin Avropanın enerji təhlükəsizliyində əhəmiyyətli bir daha vurğulanaraq, indiyədək TANAP ilə 16 milyard kubmetr Azərbaycan təbii qazının nəql

edildiyi bildirilib. Eyni zamanda, kəmərin istifadəyə verildikdən bir mayın 1-dək onunla 11,3 milyard kubmetr Azərbaycan təbii qazının daşındığı, bu həcmərin 9,7 milyard kubmetrinin İtaliyaya, 1,3 milyard kubmetrinin Yunanıstana, 0,3 milyard kubmetrinin isə Bolqarıstana çatdırıldığı xatırladılıb.

Yeri gəlmişkən, "Əsrin müqaviləsi" imzalanandan bugünə kimi ölkəmizin neft-qaz sahəsində imkanları ardıcıl şəkildə genişlənilib. Qaz ehtiyatları 1 trilyon kubmetrdən çox olan "Şahdəniz" qaz kontraktı üzrə saziş bağlanılıb. Xəzər dənizini

TANAP Avropanın enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verir

Qara dənizlə birləşdirən yeni bir ixrac marşrutu-Bakı-Supsa neft kəməri tikilib. Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin inşası Azərbaycanı dünyada, həm də qaz ölkəsi kimi tanıdıb. Bütün bunlarla bərabər, 2007-ci il iyulun 3-də Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Şahdəniz" yatağından hasil edilən təbii yanacaq Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz boru kəməri ilə Türkiyənin qaz kəmərləri sistemində daxil olub. 2011-ci ildə isə Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında Xəzərdən Avropaya birbaşa qaz nəql edən marşrutların yaradılmasını dəstəkləyən strateji enerji əməkdaşlığına dair memorandum imzalanıb və bununla da Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin reallaşdırılması istiqamətində tarixi addım atılıb.

Cənub Qaz Dəhlizinin seçmələrini "Şahdəniz-2", Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin

Genişləndirilməsi, TANAP və TAP layihələri təşkil edir. Xatırladaq ki, 2012-ci ildə, Avropa İttifaqı ilə bəyanatın imzalanmasından bir il sonra, Azərbaycan və Türkiyə arasında TANAP layihəsinin inşası ilə bağlı müqavilə imzalanıb.

Adı çəkilən müqavilənin imzalanması Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin həyata keçirilməsi baxımından çox mühüm hadisə idi. Yeri gəlmişkən, 2018-ci ildə TANAP-ın icrası başa çatdıqdan sonra, 2020-ci ildə TAP layihəsi də yekunlaşdırıldı.

Beləliklə, iki qardaş ölkənin – Türkiyə və Azərbaycanın enerji sektorunda indiyədək davam edən uğurlu əməkdaşlığının mühüm nümunələrindən biri olan TANAP Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) və TAP-la birgə Cənub Qaz Dəhlizinin ən vacib halqasını təşkil edib.

Layihə Azərbaycan, Türkiyə və Avropa İttifaqını bir-birinə

daha da yaxınlaşdırır və təqdim etdiyi potensial ilə global enerji geosiyasətini yenidən formalaşdırır. Bu xüsusiyyəti ilə TANAP gələcəkdə planlaşdırılması nəzərdə tutulan enerji layihələri üçün də baza rolunu oynayır.

TANAP Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə mövcud iqtisadi və siyasi əməkdaşlığının daha da güclənməsinə verdiyi töhfə ilə Azərbaycanı Türkiyənin ikinci, Avropa İttifaqının isə yeni qaz tedarükçüsünə çevirir.

Xatırladaq ki, təməli 2015-ci il martın 17-də Türkiyənin Qars vilayətinin Selim rayonunda qoyulan TANAP Türkiyənin ərazisində 1850 kilometrlik məsafə qət edir, ölkənin 20 vilayətindən, 67 rayondan və 600 kəndindən keçərək Avropaya çatır. TANAP Gürcüstan-Türkiyə sərhədində genişləndirilmiş CQBK (Cənubi Qafqaz Boru Kəməri) ilə birləşir, Türkiyə-Yunanistan sərhədində

isə TAP-a (Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri) qovuşur. Kəmərin Gürcüstan-Türkiyə sərhədində başlayıb Əskişəhərdə bitən hissəsinin uzunluğu 1350 kilometr, oradan Türkiyə-Yunanistan sərhədinə qədər olan hissəsi isə 480 kilometr təşkil edir.

Enerji sahəsində beynəlxalq iş birliyinin ən uğurlu layihələrindən biri olan, xüsusilə Avropa Birliyi üçün alternativ bir enerji dəhlizi yaratması baxımından strateji əhəmiyyətə malik TANAP layihəsi planlaşdırılan qrafikə uyğun olaraq tam vaxtında və proqnozlaşdırılan ilkin investisiyanın 45 faizinə qənaət olunaraq başa çatdırılıb.

TANAP 16 milyard kubmetr olan mövcud ötürücülük gücünün əlavə investisiyalar hesabına 31 milyard kubmetrə qədər artırılıb. Sonrakı illərdə isə ölkənin digər təbii qaz yataqlarından əldə ediləcək əlavə hasilatla

Azərbaycan, xüsusilə Cənub Şərqi Avropa ölkələri üçün çox əhəmiyyətli bir qaz tedarükçüsü olacağı planlaşdırılıb.

Prezident İlham Əliyevin çıxışlarının birində vurğuladığı kimi, enerji və nəqliyyat layihələri Cənubi Qafqazı transformasiyaya uğradıb, regionun iki ölkəsinə – Gürcüstan və Azərbaycana əlavə maliyyə ehtiyatları əldə etməyə imkan verib, ölkələrimizin beynəlxalq tərəfdaşlar qarşısında əhəmiyyətini artırmağa imkan yaradıb.

Azərbaycanın təşəbbüskarı və müəllifi olduğu nəhəng enerji infrastrukturuna layihəsi olan Cənub Qaz Dəhlizi hazırda dünyada inkişaf etdirilən ən kompleks təbii qaz boru kəmərləri zənciri kimi qiymətləndirilir. Avropa İttifaqı üçün prioritet enerji layihələrindən biri olan Cənub Qaz Dəhlizi ilk dəfə olaraq Xəzər regionundakı

Enerji layihələrimiz bölgəmizə sabitlik gətirir. Bu layihələrdə iştirak edən bütün ölkələr, bütün şirkətlər fayda görür, xalqlar fayda görür. TANAP kimi nəhəng layihənin həyata keçirilməsi Türkiyə-Azərbaycan liderlərinin birgə güclü siyasi iradəsi nəticəsində mümkün olmuşdur.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan
Respublikasının Prezidenti

qaz təchizatını Avropa bazarına birləşdirməklə bütün regionun enerji xəritəsini dəyişdirir. Bu baxımdan adı çəkilən dəhliz dünya neft-qaz sənayesində ən mühüm və iddialı layihələrdən biridir.

TANAP marşrutu sosial-iqtisadi əhəmiyyəti ilə Cənub Qaz Dəhlizinin önəmli həlqəsini təşkil edir. Bununla yanaşı, Azərbaycanın "Şahdəniz-2" yatağından çıxarılan təbii qaz TANAP-ın da yer aldığı Cənub Qaz Dəhlizinin son hissəsi olan Trans Adriatik Boru Kəməri (TAP) bağlantısı ilə artıq Avropaya çataraq dünyanın bu regionunun enerji təchizatı təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verir.

TANAP Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə mövcud iqtisadi-siyasi əməkdaşlığının inkişafına böyük töhfə verməklə bərabər, ölkəmizi həm Türkiyənin ikinci ən böyük qaz tedarükçüsünə, həm də Avropa İttifaqının yeni təbii qaz tedarükçüsünə çevirir. Azərbaycanın "Şahdəniz-2" yatağından çıxardığı təbii qaz 2020-ci ilin son günlərindən etibarən Türkiyə marşrutunun ardından, Türkiyə-Yunanistan sərhədindən TAP-a qoşularaq Avropaya çatdırılmağa başlanıb.

Türkiyə, Yaxın Şərq və Avropanın "ən uzun və ən geniş təbii qaz kəməri" ünvanına malik olan TANAP Azərbaycanın "Şahdəniz-2" yatağından hasil edilən təbii qazı Türkiyə marşrutu ilə daşıyaraq TAP bağlantısı ilə Avropaya çatdırır, beləliklə, enerji təchizatı təhlükəsizliyinə və iki ölkənin enerji sahəsində birləşmə prosesinə töhfə verir.

Cənub Qaz Dəhlizinin ən əhəmiyyətli həlqəsi olan TANAP, Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə mövcud iqtisadi və siyasi əməkdaşlığının daha da inkişafına töhfə verməklə yanaşı, Azərbaycanı Türkiyənin ikinci ən böyük qaz təchizatçısı və Avropa İttifaqının yeni qaz təchizatçısı səviyyəsinə çatdırıb.

V.BAYRAMOV,
"Xalq qəzeti"